

COUR EUROPÉENNE DES DROITS DE L'HOMME
EUROPEAN COURT OF HUMAN RIGHTS

© Министерство на правосъдието на Република България, mjs.bg. Разрешението за повторно публикуване на този неофициален превод е предоставено единствено за целите на включването му в базата данни HUDOC на ЕСПЧ.

© Ministry of Justice of the Republic of Bulgaria, mjs.bg. Permission to re-publish this non-official translation has been granted for the sole purpose of its inclusion in the Court's database HUDOC.

ПЕТО ОТДЕЛЕНИЕ

ДЕЛО ТОДОР ТОДОРОВ *с/у* БЪЛГАРИЯ

(Жалба № 50765/99)

РЕШЕНИЕ

СТРАСБУРГ

5 АПРИЛ 2007 г.

ОКОНЧАТЕЛНО

05/07/2007

Настоящото решение ще стане окончателно при условията определени в член 44 § 2 от Конвенцията. Върху него могат да бъдат извършени поправки по формата.

По делото Тодор Тодоров с/у България,
Европейския Съд за Правата на Човека (пето отделение), в състав
от :
Г-н П. ЛОРЕНЦЕН, *председател*,
Г-ЖА С. БОТУШАРОВА,
Г-ДА К. ЮНГВИЕРТ
Р. МАРУСТ,
Ж. БОРРЕГО БОРРЕГО
Г-ЖА Р ЖАЕГЕР
Г-н М. ВИЛИЖЕ, *съдии*,
и Г-ЖА С. ВЕСТЕРДИЕК, *секретар на отделението*,
След проведено съвещание на състава на 13 март 2007 г.,
Постановява следното решение, прието на тази дата :

ПРОЦЕДУРА

1. В основана на делото е жалба (№ 50765/99) подадена срещу Република България, с която гражданинът на тази държава г-н Тодор Делчев Тодоров ("жалбоподателят") сезира Съда на 7 май 1999 г. по силата на член 34 от Конвенцията за правата на човека и основните свободи ("Конвенцията").
2. Жалбоподателят, който е одобрен, за да ползва правна защита, е представляван от адвокат М. Екимджиев от Пловдив. Българското правителство ("Правителството") се представлява от своя агент Г-жа М. Коцева, от Министерството на правосъдието.
3. Жалбоподателят се оплаква в частност, че не е бил изправен пред съдия в момента на неговото задържане и от липсата на право на обезщетяване в тази връзка, както и от лошите условия в ареста на следствието и в затвора в Пазарджик, който той счита за нечовешко и унижително отношение.
4. С решение от 11 декември 2005 г., Съдът обявява жалбата за частично допустима.
5. Както жалбоподателят, така и Правителството са представили писмени бележки по съществуващото на делото (член 59 § 1 от правилника).

ФАКТИТЕ

I. ИЗЛОЖЕНИЕ НА ФАКТИТЕ

6. Жалбоподателят е роден през 1966 г. и живее в Гелеменово.

А. Временното задържане и наказателна процедура срещу жалбоподателя

7. Жалбоподателят е бил задържан на 17 януари 1999 г. и поставен под стража в полицейския арест в Пазарджик. Той е бил разпитван в рамките на предварителното разследване, открито по повод на починало лице в следствие на побой и нараняване.
8. На 18 януари 1999 г., разследващ от окръжната следствена служба, разпорежда започването на наказателно разследване и удължава задържането с 24 часа. От този ден жалбоподателят е бил държан в следствения арест на Пазарджик. На следващия ден задържането е било продължено с 24 часа от окръжния прокурор.
9. На 20 януари 1999 г., разследващият повдига обвинение на жалбоподателя за убийство и провежда разпит. Той разпорежда временното му задържане, което след това е потвърдено от прокурор.
10. На 24 юни 1999 г., прокурорът констатира, че разследването е почти приключено и разпорежда прехвърлянето на жалбоподателя в затвора в Пазарджик, което се осъществява на 25 юни 1999 г.
11. На 26 юли 1999 г., окръжният съд на Пазарджик удовлетворява искането за облекчаване на мярката, направено от жалбоподателя, считайки, че не съществува опасност той да се укрие или да възпрепятства установяването на истината както и, че здравословното състояние на жалбоподателя, който посочва наскоро открит тумор, също трябва да бъде взето предвид. Жалбоподателят е освободен същия ден след плащането на гаранция определена от съда в размер на 500 лева.
12. На 24 ноември 2000 г., жалбоподателят е изправен пред съд. С присъда от 23 януари 2002 г., окръжният съд в Пловдив го признава за виновен и го осъжда на петнадесет години затвор. Тази присъда е потвърдена на 30 септември 2002 г., след обжалване пред апелативния съд. На 19 май 2003 г., Върховният касационен съд отхвърля жалбата на жалбоподателя.

Б. Условието в местата за задържане

13. Жалбоподателят е бил задържан в ареста на следствената служба на Пазарджик от 18 януари до 25 юни 1999 г. След това е прехвърлен в затвора в Пазарджик до освобождаването му на 26 юли 1999 г.

1. Елементи предоставени от жалбоподателя

14. Според жалбоподателя, в следствената служба на Пазарджик, той е бил задържан сам в килия от около 12 м² и след това заедно с други двама души в килия от около 16 м². Слънчева светлина влизала само през един „прозорец“ с размер 130 см на 40, през дебели стъклени плочки в зелен цвят. Единственият източник на електрическо осветление и въздух бил един отвор 50 см на 50, намиращ се над вратата. Апаратът за аериране не работел.
15. Дюшеците и одеалата, които били на разположение били скъсани и мръсни. Помещенията не били отоплявани и зимно време температурата не надхвърляла 12 градуса. Имало мишки и хлебарки в килиите.
16. Задържаните са имали възможност да ползват тоалетна два пъти на ден за по около пет минути. През останалото време те трябвало да задоволяват нуждите си в кофа поставена в килията. Един път седмично те имали достъп до баня за да се измият, но топлата вода била недостатъчна.
17. По думите на жалбоподателя, правото на ежедневна разходка на въздух не било осигурено и задържаните нямали достъп до никакво развлечение. Не била разрешена никаква кореспонденция, както и посещения от близки.
18. Недостатъчната и некачествена храна, била сервирана без прибори и в мръсни съдове.
19. В затвора в Пазарджик, жалбоподателят се намирал заедно с други петима задържани в килия от 15м². Той посочва също наличието на паразити и отбелязва лошото качество на храната. Таванът на столовата бил напукан и мръсна вода от канализацията капела по масите.

2. Елементи предоставени от Правителството

20. Според Правителството, в съответствие с приложимата регламентация за цитирания период, килиите за задържане в следствения арест били оборудвани с индивидуални дървени легла, с по един дюшек, една възглавница и две одеала. Помещенията били отоплявани през зимата и редовно проветрявани. Задържаните имали достъп до тоалетна три пъти на ден. Храната се доставяла от затвора в Пазарджик. Задържаните са могли да имат посещения, след разрешение от прокурора. Един път седмично, или при спешен случай, имало медицински преглед.

21. Правителството посочва, също така, че от месец юли 1999 г., условията в местата за задържане били значително подобрени.
22. Относно затвора в Пазарджик, Правителството излага, че жалбоподателят е имал на разположение легло с бельо както и индивидуално шкафче, че килията е била осветявана от дневна светлина и от електрическа крушка до 22 часа и от 6 часа сутринта. Заинтересованият имал постоянен достъп до течаща вода и до тоалетна, доставката на топла вода била осигурена. Правителството излага, че от 1990 г., затвора не е бил свръхнаселен и е била осигурявана добра хигиена. Задържаните имали право на ежедневна разходка на чист въздух, били предлагани също и други дейности.
3. *Съществени елементи съдържащи се в доклада на Европейския комитет за превенция на мъчението и нечовешки и унижителни присъди или отношения, на Съвета на Европа /CPT съкращението е на френски - б.прев./*
23. В съответния период, делегати на CPT са осъществили две посещения в местата за задържане в България, през 1995 г. и през 1999 г. Следствената служба и затвора в Пазарджик са част от посетените през 1995 г.

а) Доклада изготвен след посещението през 1995 г. (станал публичен през 1997г.)

и/ Общи констатации

24. Според доклада на CPT, последвал посещението от 26 март до 7 април 1995 г., болшинството от местата за задържане към околните следствени служби са били пренаселени. На всички места, с едно изключение, задържаните са спели на дюшеци поставени на скари на пода, хигиената е била недостатъчна, бельото на леглата е било мръсно. Задържаните не са имали достъп до естествена светлина, изкуственото осветление е било слабо и било невъзможно да се чете. Аерационните системи са били в лошо състояние. Задържаните могли да използват санитарните възли два пъти дневно, през останалото време трябвало да ползват кофа поставена в килията. Могели да използват душ веднъж седмично. Освен това, макар, че вътрешния правилник гарантирал на задържаните половин часова разходка веднъж дневно, тя продължавала само пет или десет минути, и дори била премахвана в някои случаи. Това било единствената предвидена форма за развлечение извън килията.

25. СРТ отбелязва също, че храната е недостатъчна и с лошо качество. В частност дневното „топло ядене“ се свеждало до бистра супа (често пъти хладна) и хляб в недостатъчни количества. Останалите хранения се състояли в хляб и малко сирене или халва. Задържаните рядко получавали месо и плодове. Неразполагайки с прибори, те трябвало да ядат с пръсти.
26. СРТ констатира, освен това, че задържаните са могли да имат посещения от техни близки единствено след предварително разрешение, нещо което ограничавало възможностите им за контакт с външния свят. Килиите не били оборудвани с радио или телевизор.
27. В заключение СРТ констатира, че „почти без изключение, условията в посетените следствени служби могат да бъдат квалифицирани като нечовешки и унижителни“.
28. Докладът на СРТ препоръчва вземането на мерки за осигуряване на достатъчно количество храна и напитки на задържаните, да се подобрят хигиенните условия и достъпа до санитарни възли, да се осигури възможността за упражнения и да се подобри осветлението на килиите. Освен това СРТ е препоръчала на властите да преразгледат политиката си, така, че да се избегне неоснователното ограничаване на правото на посещения на задържаните.
29. В своя отговор на СРТ, българските власти признават, че констатациите в доклада са справедливи и точни, като в същото време отбелязват, че средствата за подобряване на условията са ограничени поради финансови затруднения.

ii/ Заключение относно следствената служба в Пазарджик

30. Докладът на СРТ, описва сред другите посетени места, условията в следствения арест на Пазарджик. Този арест имал петнадесет килии, от които шест предназначени за настаняване на по двама задържани, които били с площ от около 12 м² и девет предвидени за по трима души, с площ по около 16,5 м². По време на посещенията килиите били заети от тридесет души и СРТ заключава, че задържаните разполагали с достатъчно жизнено пространство.
31. За сметка на това СРТ констатира, че както и в другите следствени служби, дюшеците са мръсни и изхабени, задържаните нямат достъп до естествена светлина, те не разполагат с дейности извън килията (дори предвидената от вътрешния правилник разходка не се правела) и техният достъп до санитарните възли бил ограничен.

iii/ Заключение относно затвора в Пазарджик

32. Според доклада на СРТ, затворът в Пазарджик разполагал с 93 килии с различен размер, движещ се от 7 до 45 м². СРТ, със съжаление отбелязва едно значително пренаселване и констатира, че до осем души са настанени в една килия от 15 м². Поради липса на пространство, задържаните прекарвали повечето от времето си в леглата си.
33. СРТ, отбелязва, освен това, че осветлението и проветряването са на адекватно ниво, както и условията в кухните и столовата.

б) Изготвения доклад в следствие на посещението от 1999 г. (станал публичен през 2002 г.)

34. По време на следващото посещение, осъществено от 25 април до 7 май 1999 г., делегатите от СРТ не посещават следствената служба и затвора в Пазарджик.
35. Изготвеният доклад в следствие на посещението, отбелязва, че като цяло условията за задържане в помещенията на следствието не са се подобрили и дори в някои служби са се влошили. Делегатите на СРТ констатира, че местата за задържане са пренаселени, килиите зле оборудвани, достъпът до санитарните възли ограничен, храната и напитките недостатъчни, задържаните не разполагали с възможност за упражняване и нямали дейности извън килията.

II. ПРИЛОЖИМО ВЪТРЕШНО ПРАВО И ПРАКТИКИ**A. Мярката за неотклонение задържане под стража**

36. До реформата на Наказателно процесуалния кодекс (НПК) влязла в сила на 1 януари 2000 г., задържането под стража е ставало от прокурор или от седовател със съгласието на прокурор и след като е изслушал обвиненото лице (член 202 НПК).

Б. Отговорност за вреди на държавата

37. Законът за отговорност на държавата за вреди причинени на граждани от 1988 г., в редакцията си по онова време, предвижда в член 2 алинея 1 правото на компенсация за вреди, включително и за незаконно задържане под стража, когато то е отменено поради липса на законово основание.

38. Според съдебната практика на Върховния касационен съд, отговорността на държавата може да бъде ангажирана в това отношение, когато заподозреният е бил освободен или когато преследването е било прекратено поради липса на достатъчно доказателства, тъй като тези обстоятелства имат за ефект да лишат задържането под стража от неговото законово обснование с обратна сила (реш. n° 978 от 10.07.2001, гр. д. n° 1036/2001, ВКС ; реш. n° 859 от 10.09.2001, гр. д. n° 2017/2000, ВКС).

ПО ПРАВО

I. ОТНОСНО ТВЪРДЯНОТО НАРУШЕНИЕ НА ЧЛЕН 3 ОТ КОНВЕНЦИЯТА.

39. Жалбоподателят разобличава лошите условия на задържане в помещенията на следствената служба и след това в затвора в Пазарджик, и се позовава на член 3 от Конвенцията, редактиран както следва:

„Никой не може да бъде подложен на изтезания или нечовешко или унижително отношение или наказание.”

A. Аргументи на страните

40. Правителството оспорва тезата на жалбоподателя. То счита, че режимът на задържане на заинтересования, както и материалните условия в местата за задържане не надхвърлят неизбежното ниво на страдание, свързани с всяко задържане, и не достигат до нивото на съответната тежест, за да попаднат под ударите на член 3 от Конвенцията. То подчертава, че тези условия не са имали за цел да обидят или сломят жалбоподателя. Правителството подчертава, че по време на задържането си жалбоподателят не е имал особени здравословни проблеми, че е бил подлаган редовно на медицински прегледи и, че е бил освободен когато здравословното му състояние се е влошило.

41. В отговор жалбоподателят поддържа, че условията в арестите на следствието и конкретно на това в Пазарджик, където той е прекарал повече от пет месеца, могат да бъдат квалифицирани като нечовешки и разрушителни. В подкрепа на тезата си той препраща към заключенията фигуриращи в докладите на СРТ, както и към декларациите на официални лица от българското правителство, признаващи реалността на тези условия.

Б. Преценка на Съда

1. Основни принципи основани на съдебната практика на Съда

42. Съдът многократно го е казвал, че член 3 съдържа една от основните ценности на демократичните общества. Той абсолютно отрича мъчението, и нечовешките и унижителни присъди или отношения, независимо от обстоятелствата и действията на жертвата (виж между другите, *Kudla с/у Полша* [GC], н° 30210/96, § 90, CEDH 2000-XI ; *Poltoratski с/у Украйна*, н° 38812/97, § 130, ЕСПЧ 2003-V).
43. За да попадне под ударите на член 3, едно отношение трябва да достига минимален праг на тежест. Оценката на този минимум зависи от природата и от контекста на отношението, от условията за неговото прилагане, от неговата продължителност, от неговите физически и морални последствия както и понякога от пола, възрастта и здравословното състояние на жертвата. (цитираните *Kudla*, § 91 и *Poltoratski*, § 131).
44. Съдът счита едно отношение за „нечовешко”, с мотива най-вече, че е било прилагано с предумисъл в продължение на часове и, че е причинило или телесни наранявания, или силни физически и морални страдания. Той счита, че в същото време отношението е „унижително”, защото по своята природа, то създава у своите жертви чувства на страх, притеснение и малоценност, които могат да ги обезчестят и унижат (цитирания *Kudla*, § 92). В това отношение, въпросът да се знае дали целта на дадено отношение е била да се унижи и обезчести жертвата е фактор, който трябва да се вземе предвид, макар че отсъствието на подобна цел не изключва констатацията за нарушение на член 3 (*Kalachnikov с/у Русия*, н° 47095/99, § 95, ЕСПЧ 2002-VI).
45. Наложеният страдание и унижение, във всеки случай трябва да надхвърлят това, което се счита за неизбежно за определено законно отношение или присъда. Мерките за лишаване от свобода, обикновено са свързани с подобно страдание и унижение. Във всеки случай не може да се счита, че едно задържане поставя само по себе си проблем по отношение на член 3 от Конвенцията. В същото време, член 3 налага на държавата да осигури на всеки затворник и задържан, условия които са съвместими с човешкото достойнство, начините за изпълнение на мярката да не подлагат заинтересованите на безпомощно състояние и изпитание надхвърлящи неизбежното ниво свързано със задържането и по отношение на практическите изисквания за задържане, здравето на затворника

е осигурено по адекватен начин включително и с предоставянето на необходимите медицински грижи (цитирания *Kudla*, § 92-94).

46. Когато става дума да се оценят условията за задържане по отношение на член 3 от Конвенцията, трябва да се има предвид и техният натрупващ се ефект и продължителността на задържането (цитирания *Kalachnikov*, § 95 et 102 ; *Kehayov c/у България*, n° 41035/98, § 64, 18 януари 2005 г. ; *Iovchev c/у България*, n° 41211/98, § 127, 2 февруари 2006 г.). В това отношение, важен елемент, който трябва да се има предвид освен материалните условия на задържане е и режима на задържане. За да се оцени дали един ограничителен режим в конкретния случай, може да поставя проблеми по отношение на член 3 трябва да се видят какви са специфичните условия в случая, строгостта на режима, неговата продължителност, целите които преследва и ефекта върху съответната личност (виж цитирания *Kehayov*, § 65 и, *mutatis mutandis*, *Van der Ven c/у Нидерландия*, n° 50901/99, § 51, ЕСПЧ 2003-II).

2. Преценка на тези принципи в конкретния случай

а) По установяване на фактите от Съда

47. Съдът отбелязва, че жалбоподателят е бил задържан в окръжната следствена служба и в затвора в Пазарджик между 18 януари и 26 юли 1999 г. и счита докладите на СРТ от 1995 г. и 1999 г., и в частност този от мисията през 1995 г., по време на която са били посетени следствената служба и затвора в Пазарджик, за достоверни източници за оценка на условията за задържане на заинтересования. Съдът констатира, че твърденията на жалбоподателя като цяло се потвърждават от констатациите на СРТ и в по-голямата си част не се оспорват от Правителството.

б) Окръжната следствена служба в Пазарджик

48. Жалбоподателят най-напред е бил задържан в течение на пет месеца във следствената службата в Пазарджик, където е заемал килия от 12 м² сам, след това килия от 16 м² заедно с двама други задържани. Тези площи се виждат приемливи на Съда, включително и като се вземе предвид доклада на СРТ, следствие на двете извършени посещения (параграф 40 по-горе).

49. За сметка на това Съдът отбелязва, че материалните и санитарни условия при които жалбоподателят е бил държан се показват като крайно незадоволителни. Неговата килия е нямала отвор навън и дневната светлина едва е влизала през дебело зелено стъкло, електрическото осветление от коридора влизало само през отвора над вратата, аерирането не работело. Съдът отбелязва, че обратните твърдения на Правителството (параграф 20 по-горе) са в общ, а не в конкретен смисъл. Дюшеците и одеялата са били мръсни и износени. Жалбоподателят твърди също, че през зимата помещенията не са отоплявани и че температурата не надхвърляла 12 градуса, но Съдът отбелязва, че това не е потвърдено от доклада на СРТ, а в същото време се оспорва от Правителството.
50. Като се имат предвид условията, тревожно изглежда, че в течение на пет месеца на задържането му в следствието, жалбоподателят практически е прекарвал цялото си време в килията, с изключения на две-три дневни отивания и връщания до тоалетната. Съдът подчертава, че никаква физическа дейност, никаква дейност на открито, нито дори извън килията, не са предлагани на задържаните и, че предвидената в регламентацията ежедневна разходка не се е осъществявала. Съдът вече е изразил мнение, че при отсъствието на причини свързани със сигурността или други наложителни причини, подобно положение е неприемливо по смисъла на член 3 от Конвенцията (виж също цитирания *Kehayov* §§ 69 и 72 ; цитирания *Iovchev*, § 133 ; *Yordanov с/у България*, n° 56856/00, § 93, 10 август 2006 г.). За сметка на това, ако изглежда, че жалбоподателят не е бил посетен от близки през този период, Съдът отбелязва, че макар тази възможност да е ограничена (параграфи 17, 20 и 26 по-горе) нищо не показва, че посещенията са били напълно забранени в неговия конкретен случай.
51. Съдът отбелязва, освен това, че жалбоподателят и другите задържани са могли да ползват тоалетната само два пъти на ден (оплакванията на жалбоподателя по тази точка са потвърдени от констатациите на СРТ, макар че Правителството декларира, че е имало три посещения на тоалетните) и през останалото време са били принудени да ползват кофа поставена в килията. Подобно положение се счита от Съда за обидно, особено когато задържания е трябвало да задоволява нуждите си в присъствието на съкилиниците си (цитираните, § 71 ; *Yordanov*, § 94), какъвто е бил случая с жалбоподателя за периода в който е споделял килията с други (параграф 14 по-горе). Съдът отбелязва, че от всяко положение, ограниченията

за ползване на тоалетните, не изглежда да имат каквото и да било оправдание свързано със сигурността или друго (цитираното решение *Kehtayov u Yordanov*).

52. Накрая, Съдът отбелязва, че сервираната храна на задържаните е била недостатъчна и с лошо качество. Тя е била сервирана без прибори и задържаните е трябвало да ядат с пръсти (параграфи 18 и 25 по-горе).

в) Затвора в Пазарджик

53. Относно затвора в Пазарджик, където жалбоподателят е бил задържан около един месец, той се оплаква основно от пренаселването на неговата килия. Съдът припомня, че един проблем с пренаселване, може сам по себе си да повдигне проблем по отношение на член 3 от Конвенцията (цитирания *Kalachnikov*, §§ 96-97).
54. В случая, тезата на Правителството, което поддържа, че затвора в Пазарджик не е бил пренаселен от 1990 г., не е подкрепена с доказателства и е опровергана от доклада СРТ от 1995 г., който разкрива значително пренаселване на затвора в този период (параграф 32 по-горе). Жалбоподателят излага, че е трябвало да дели килия от 15 м² с пет други задържани, което отговаря на жизнено пространство от 2,5 м² на човек. Съдът счита, че подобна площ очевидно е недостатъчна, включително и по установените от СРТ критерии, които определят минимално пространство от 4 м² на човек за килия заемана от няколко души (виж например доклада на СРП относно посещенията в България през 2002 г., § 62 и доклада относно посещенията в Словакия през 2000 г., § 62).
55. Сервираната храна, очевидно не е била с по-добро качество от тази в следствието (параграфи 19 и 22 по-горе). За сметка на това, Съдът отбелязва, че оплакванията на жалбоподателя по отношение на лошото състояние на столовата, са опровергани от доклада на СРП от 1995 г., който дава добра оценка за това помещение (параграф 33 по-горе).

г) Заключение

56. Съдът отбелязва факта, че СРП в своите доклади след посещенията си през 1995 г. и 1999 г., заключава, че с малки изключения, условията в местата за задържане на окръжните следствени служби в България, включително и на тази в Пазарджик, която е посетена през 1995 г., могат да бъдат квалифицирани като нечовешки и унижителни.

57. Съдът наблюдава също така, че вече е констатирал нарушения на член 3 от Конвенцията при подобни дела, като това в случая, при които заинтересованите са били задържани в следствената служба и в затвора в Пазарджик, приблизително в същия период и за сравними периоди като жалбоподателя (цитирания *Yordanov*, §§ 98-100 ; *Dobrev с/у България*, n° 55389/00, §§ 137-139, 10 август 2006 г.).
58. Както при тези дела, така и при настоящото, макар че не открива елементи указващи, че условията и режима на задържане на жалбоподателя са имали за цел да го унижат и сломят, или пък че са имали неблагоприятно влияние върху неговото здраве, Съдът счита, че с някои аспекти те са имали като ефект да провокират у заинтересования страдание и унижение, които надхвърлят неизбежните такива свързани с всяко задържане (*idem*).
59. В заключение Съдът счита, че натрупаните ефекти от режима на задържане, материалните условия и продължителността на задържането в случая на жалбоподателя са надхвърлили нивото на страдание свързано с всяко задържане и от тук стига до извода, че има третиране противоречащо на член 3 от Конвенцията.
60. Оттук е налице нарушение на тази разпоредба.

II. ОТНОСНО ТВЪРДЯНОТО НАРУШЕНИЕ НА ЧЛЕН 5 § 3 ОТ КОНВЕНЦИЯТА

61. Жалбоподателят се жалва, че не е бил изправен пред съдия, който да се произнесе относно законността на задържането му, веднага след като е бил арестуван. Той поддържа, че разследващият и прокурора, компетентни да постановят неговото задържане, не могат да се квалифицират като „магистрати” по смисъла на член 5 § 3, който в съответната си част е редактиран както следва:

„Всеки арестуван или лишен от свобода в съответствие с разпоредбите на т. 1(с) на този член трябва своевременно да бъде изправен пред съдия или пред длъжностно лице, упълномощено от закона да изпълнява съдебни функции/..../”

62. Правителството отбелязва, че в следствие на реформата влязла в сила от 1 януари 2000 г., Наказателно процесуалния кодекс е изменен и е преведен в съответствие с изискванията на Конвенцията.
63. Съдът припомня, че в известен брой дела отнасящи се системата за временно задържане, такава каквато тя съществува в България до 1 януари 2000 г., вече е констатирал, че нито

разследващите, пред които разследваните дават показания, нито прокурорите, които одобряват временното задържане, не биха могли да се считат като „лица упълномощени от закона да изпълняват съдебни функции” по смисъла на член 5 § 3 от Конвенцията (*Assenov и други с/у България, решение от 28 октомври 1998 г., Сборник решения 1998-VIII, с. 2298-2299, §§ 49-53 ; Nikolova с/у България [GC], n° 31195/96, §§ 49-53, ЕСПЧ 1999-II ; Shishkov с/у България, n° 38822/97, §§ 52-54, 9 януари 2003 г.*).

64. Настоящото дело също се отнася за задържане което е извършено преди 1 януари 2000 г. Съдът препраща към анализа за приложимото право в цитираното решение *Николова* (§§ 49-53) и констатира, че нито разследващият изслушал жалбоподателя и разпоредил временното задържане, нито прокурорът, който го потвърждава в последствие, могат да се считат като достатъчно независими и безпристрастни за нуждите на член 5 § 3. Съдът отбелязва, че жалбоподателят е бил изправен пред съдия, едва по повод разглеждането на неговата жалба, 26 дни след ареста му.
65. От горното следва, че жалбоподателят не е бил изправен пред съдия или друго упълномощено от закона лице да изпълнява съдебни функции, веднага след ареста му, в нарушение на член 5 § 3 от Конвенцията.

III. ОТНОСНО ПРЕТЕНДИРАНОТО НАРУШЕНИЕ НА ЧЛЕН 5 § 5 ОТ КОНВЕНЦИЯТА

66. Жалбоподателят поддържа, че не е разполагал по вътрешното право, с ефективното следствие за обезщетяване за изтъкваното нарушение на член 5. Той се позовава на член 5 § 5 който гласи:

„Всяко лице, арестувано или лишено от свобода в нарушение на изискванията на този член, има изпълняемо право на обезщетение.”

67. Той излага, че Законът за отговорността на държавата, съществуващ във вътрешното право предвижда правото на обезщетение при някои хипотези, изчерпателно изброени. Във всеки случай, изтъкваните нарушения в случая, дължащи се основно на несъвместимост на вътрешното право с Конвенцията, не били покривани от въпросния текст.
68. Правителството счита, че тъй като задържането на жалбоподателя, не е в противоречие с останалите параграфи на член 5, заинтересования не би могъл да претендира за обезщетение по смисъла на член 5 § 5.

69. Съдът припомня, че правото за обезщетение по силата на член 5 § 5 предполага предварителната констатация от вътрешното правосъдие или от самия Съд, за нарушаване на един от параграфите от 1 до 4 на този член (*Wassink c/y Нидерландия, решение от 27 септември 1990 г., серия А н° 185-А, с. 14, § 38*). С оглед установеното по-горе относно неспазването на член 5 § 3, в настоящия случай следва да се приложи член 5 § 5. От тук нататък трябва да се провери, дали вътрешното право е предоставяло на жалбоподателя право на обезщетение, ефективно и санкционирано от съдебната власт.
70. Съдът отбелязва, че закона от 1988 г. за отговорността на държавата, предвижда право на обезщетение за задържане „отменено поради липса на законово основание” и очевидно има предвид, нередовно задържане според вътрешния закон.
71. Но, в случая на жалбоподателя, задържането в ареста не изглежда да противоречи на вътрешното право. Отсъствието на представяне пред съдия по смисъла на член 5 § 3 произтича именно от отсъствието на съответствие на вътрешното право тогава с Конвенцията. Още повече, че според елементите от съдебната практика по съответните разпоредби на закона от 1988 г., излиза че те се използват само за случаите когато преследването е прекратено или доказателствата са отхвърлени, какъвто не е случая при жалбоподателя (виж параграфи 37 и 38 по-горе и *Bojilov c/y България, н° 45114/98, § 81, 22 декември 2004 г.*). Така, че жалбоподателят не е разполагал с право на компенсация в това отношение, по силата на закона от 1988 г.
72. Не е видно такова право да е съществувало по силата на други разпоредби от вътрешното право (цитирания *Bojilov, § 82*).
73. От тук следва, че е налице нарушение на член 5 § 5 от Конвенцията.

III. ОТНОСНО ПРИЛОЖЕНИЕТО НА ЧЛЕН 41 ОТ КОНВЕНЦИЯТА

74. По смисъла на член 41 от Конвенцията,

„Ако Съдът установи, че е имало нарушение на Конвенцията или на протоколите към нея и ако вътрешното право на съответната Високодоговаряща страна допуска само частично обезщетение, Съдът, ако е необходимо, постановява предоставянето на справедливо обезщетение на потърпевщата страна.”

A. Вреди

75. Жалбоподателят претендира 2 000 евро като обезщетение за нанесени морални вреди поради нарушаване на член 5 §§ 3 и 5, както и 3 000 евро относно лошите условия на задържане. Той счита, че

исканите суми са оправдани, като се има предвид повишаването на жизненото равнище в България през последните години.

76. Правителството не представя становище.

77. Като се имат предвид всички елементи с които разполага и като се произнася по справедливост, както го изисква член 41, Съдът счита, че следва да присъди на жалбоподателя общата сума от 3 000 евро за морални вреди.

Б. Разходи

78. Жалбоподателят претендира, също така, 1 688,88 евро за покриване на извършените съдебни разходи, от които 1 650,80 евро адвокатски хонорар и 38 евро пощенски и канцеларски разходи. Той предоставя разбивка за извършената от адвоката работа за общо 23 часа и 50 минути при часова ставка от 70 евро. Той иска отпуснатите суми да бъдат преведени директно на неговия адвокат.

79. Правителството не е представило становище.

80. Според съдебната практика на Съда, един жалбоподател може да получи възстановяване на разходите си, когато може да се удостовери тяхната реална стойност, тяхната необходимост и разумния им размер. В случая, Съдът подчертава, че адвокатът на жалбоподателя се е намесил едва след предаването на жалбата на Правителството ответник. Като се имат предвид елементите с които разполага и посочените критерии, Съдът счита за разумна общата сума от 1 200 евро, от която трябва да се приспадне правната помощ изплатена от Съвета на Европа, или 701 евро. Така, че Съдът присъжда на жалбоподателя 499 евро.

В. Мораторна лихва

81. Съдът счита за уместно да базира мораторната лихва върху лихвеният процент по пределното кредитно улеснение на Централната европейска банка увеличена с три процентни пункта.

С ТЕЗИ МОТИВИ, СЪДЪТ, ЕДИНОДУШНО,

1. *Постановява*, че е налице нарушение на член 3 от Конвенцията;
2. *Постановява*, че е налице нарушение на член 5 § 3 от Конвенцията;

3. *Постановява*, че е налице нарушение на член 5 § 5 от Конвенцията;

4. *Постановява*

а) че държавата ответник трябва да изплати на жалбоподателя, в срок от три месеца, след като решението стане окончателно, съгласно член 44 § 2 от Конвенцията, следните суми, преизчислени в български лева по курса на деня на плащане:

- i. 3 000 евро /три хиляди евро/ за морални вреди;
- ii. 499 евро /четири стотин деветдесет и девет евро/ за разходи платими по сметка посочена от адвоката на жалбоподателя;
- iii. Всички суми, които биха могли да бъдат изискуеми като данъци върху тези суми;

б) след изтичането на този срок и до изплащането им, тези суми ще бъдат олихвявани с проста лихва с лихвеният процент по пределното кредитно улеснение на Централната европейска банка, валиден през този период, увеличен с три процентни пункта;

5. *Отхвърля* претенцията за справедливо обезщетение над тези суми.

Съставено на френски език, след това съобщено писмено на 5 април 2007 г. в приложение на член 77 §§ 2 и 3 на правилника.

Клаудиа ВЕСТЕРДИЕК
Секретар

Пеер ЛОРЕНЦЕН
Председател